

«Πλούτος»

Γύρω στα 405 π.Χ. η Αθηναϊκή Δημοκρατία ζει τις τελευταίες ώρες της παλιάς αίγλης της. Οι Τριακόσιτα τύραννοι γίναν ξέουσια. Η λιτότητα χαραχτηρίζει όλες τις κοινωνικές εκδηλώσεις. Το θέατρο έχασε επισημοποιημένης τους γαλαντόμους χορηγούς του. Η αρχαία κωμωδία περιορίζει τους πολιτικούς προσοντολισμούς της, τις αθροιστικές της, τις σκηνικές απαιτήσεις της. Πλησιάζει ή στιγμή να παραδοθεί τη σκυτάλη στη Μάχη κωμωδίας, που πρόγονός της στάθηκε ο ελλούτορ του μεγάλου σατιρικού ποιητή Αριστοφάνη. Τούτη η κωμωδία, η τελευταία σωζόμενη, παίχτηκε το 388 κι έχει όλα τα σημάδια της λιτότητας. Πάει η Παραδοχή, ο Χορός περιορίστηκε στο ελάχιστο. Μά της λείπει ακόμα και το πολιτικό νεντρί κι η αθροιστική σπινταδόρα του Αριστοφάνη. Ο μύθος του είναι ένα παραμύθι, μια ουτοπία και το δίδαγμα του ήθικο-πλαστικά.

Ο Πλούτος, ο θεάτραβος θεός του πλούτου, μοιράζει τα αγαθά στους λίγους και πέντιμους. Καιρός είναι να ανοίξει τα μάτια του και να τα μοιράσει δίκαια σ' όλους τους φτωχούς και τίμιους, για να υπάρξει κοινωνική ισορροπία. Μά για να γίνει αυτό, πρέπει να εκλάβει να τον οδηγήσει ένας τίμιος άνθρωπος και να τον θροαπάρει σύμφωνα με τις εντολές του Φαίβου. Ο φτωχός αγρότης Χοιμύλος, αναλαμβάνει να ερώει τον Πλούτο στο δρόμο της δικαιοσύνης. Όσοι δέν γόρισσαν ουμιά θα γεντούν όλα τα αγαθά. Οι δούλοι δέ θάχουν λόγο πιά να είναι δούλοι.

Η Πενία, το ίδιο συμβολική σιγούρα σαν τον Πλούτο, δέν καταφέρει με τα επιχειρήματά της να πείσει το Χοιμύλο και τους άλλους, ότι η φτώχεια κάνει τον άνθρωπο προκαμμένο και καλό. Αν όλοι πλουτίσουν θα ξεχάσουν των χειρών και του μυαλού τις τέχνες, κι αίνθ θα φέρει δυστυχία σ' όλους. Δούλοι δέν έχ' υπάρχον, άδούκι αίνθθ βάχουν λεφτά κι οι πολιτικοί θα γίνουν άτιμοι έμα πλουτίσουν. Η Πενία σούγει άπραγη. Τα νέα από τον Πλούτο είναι χαρούμενα. Ο τυφλός Θεός δόηκε το εώς του κι όλοι οι καλοί δέ εύνηχσαν.

Ιδεολογικά το έργο του Αριστοφάνη, μένει άκάλυπτο με το τέλος αυτό. Αφήνει άπλά την έλπίδα, ότι ίσως οι άνθρωποι μπορούν να νάναι τίμιοι και με τα πλούτη. Δέν επιχειρηματολογεί, δέν μπορεί ν' άποδείξει για αλήθεια την ουτοπία του. Μετέωρη έτσι παρα τα εύνηχς τέλοσθ κείνι η άπειλή της Πενίας. Εμιά μέρα οι ίδιοι θα με καλέσετε έσνάσθ.

Στο έμνηνευτικό πρόβλημα αίνθθ του έργου έρχεται να άπαντήσει η παράσταση του ε'Αμφι - Θεάτρου. Ο Σπ. Ευσγγελάτος, χρησιμοποίησε —όπως πάντα— ταλμάει ο σκηνοθέτης— στοιχεία από τις παραδοσιακές έμνηνεές της αρχαίας κωμωδίας, το γέλοισθ, και την επιβεώρηση. Κι άκόμη χάρισε σέ μέση την κωμωδία, με όδηνθ την μπρεχτική κωδικοποίηση των γεγονότων και προσώπων, για να της προσδώσει ιδεολογικό χαρακτήρα. Το έρωμά του, που μ' αυτό κορυφώνεται το έμνηνεθ της παράστασης, είναι σκηνικά λαμπρό, άν και πρόσθετο στο έργο. Μόλις ο Πλούτος δει το εώς του και μοιράσει τα αγαθά, όλοι πνλώνονται. Ο Αριστοφάνης άφησε άναπάντητο αυτό το έρώτημα. Ο σκηνοθέτης του ε'Αμφι - Θεάτρου άπαντά, δικαιοώνοντας έτσι την Πενία, που την παρουσιάζει σαν έπρόδωπο έως άγωνιζόμενου —άπροσδιόριστου— λαού. Ο Πλούτος πάλι κι οι είνεργετούμενοί του, εμφανίζονται στο τέλος σαν μαϊκήνες του σύγχρονου άμεροκάνικου κεφαλαίου. Το εινάλε της παράστασης μετάφρασε την ποιητική ουτοπία του έργου σέ ήθιολογία που συμπεραίνει πως η δίκαιη κατανομή του πλούτου δέν είναι λύση. Είναι μιά άποψη κι αίνθθ!

Η παράσταση πάντως, είχε ρυθμό, φασισσία και υπηαιτίθηκε δημιουργικά από τη χορογραφία, τα κοστύμια και τη μουσική. (άναφέρουμε τα όνύματα των συντελεστών αντίστοιχα: Ντ. Τσάτσου - Συμειωνίδη, Γ. Πάτσας, Στ. Γαδουλέας). Η μετάφραση του Π. Μάτση έκδισσε λεκτικά το αριστοφανικό κείμενο και παρά τη θεατοικότητα της δέν μπορεί να συγκριθεί με τη μετάφραση του Βάσσηλη.

Οι ήθοποιοί του ε'Αμφι - Θεάτρου όλοφάνερα συνεργάζονται πραγματικά με το σκηνοθέτη και κατανοούν και έρασμάζουν τη σέλλημή του, άτομικά και συλλογικά.

Ο Α. Βαγιατίλης έπλανε εύστοχα, με χιούμορ και άμεσότητα το Χοιμύλο. Ο Μ. Μπορούσης και ο Γ. Τσιδής δημιούργησαν δυό τύπους θεατρικότητας. Ο Ν. Μπουσδούκος έκορραστικός, άν και κάπως σφισμέως, στο ρόλο του δούλου. Καλές παρουσίες οι Γ. Σαπανίδης, Ν. Τσακαριάνου, Ρ. Σηφάνη. Η Α. Τασσπούλου δύσκαμπτη στο λόγο, και για να ξεπεράσει τις άκουστικές απαιτήσεις του Ηρώδειου και την είνενη διάσταση που ήθιλε να δώσει στην Πενία ο Σπ. Ευσγγελάτος κατέφυγε στο σιάμο με ένα κενθ κι όχι αλήθινθ θεατοκά ρυθμό. Παίξουν επίσης οι Δ. Πιστάς, Σπ. Κακαβάς, Κ. Μπόρης Κ. Άθανάσπουλος.